

twee opleidingen worden gecoördineerd. Nu aan een herstructurering van het universitair tandheelkundig onderwijs wordt gewerkt, die ten doel heeft het wetenschappelijk onderwijs efficiënter in te delen, is door de Amsterdamse hoogleraar een plan ontworpen om ook de opleiding van hulpkrachten te betrekken bij de tandheelkundige studie. Daartoe is een samenwerkingsverband nodig tussen het wetenschappelijk en hoger beroepsonderwijs, en het voorgestelde structuurmodel houdt in dat niet alleen afgestudeerden van het V.W.O.-, maar ook zij die H.A.V.O.-onderwijs hebben gevolgd, gedurende een deel van het eerste studiejaar een gemeenschappelijke opleiding volgen. Daarna volgt een splitsing, die enerzijds leidt tot de tandarts-studie, anderzijds tot de opleiding voor T.M. (tandheelkundig medewerker). De eerste is alleen toegankelijk voor hen met een V.W.O.-diploma, de andere voor beide diploma's, hetgeen betekent dat de V.W.O.-er een keuzemogelijkheid heeft en dat na het propaedeutisch examen alsnog de opleiding T.M. kan worden gekozen. Dit kan van voordeel zijn voor de student, waarvan bij de beoordeling van de eerste studieresultaten zou blijken dat de doctoraalfase te zwaar voor hem is. Maar ook bestaat de mogelijkheid voor de T.M.-er om alsnog op de tandarts-studie over te schakelen; daarvoor is dan uiteraard wel een aanvullende studie nodig.

Ook in de tandarts-studie is een differentiatie ingebouwd: een opleiding die gericht is op wetenschapstoepassing en een op wetenschapsbeoefening; ook daarbij is overschakelen mogelijk. Niet het minst uit deze laatste voordracht bleek, hoe intensief thans alles wordt gedaan om tot een optimaal functioneren van de tandheelkundige gezondheidszorg te komen. Deze ledenvergadering van het Genootschap heeft daarvan een duidelijk beeld gegeven.

NEDERLANDSE VERENIGING VAN TANDARTSEN

Programma wetenschappelijke vergadering d.d. 15 en 16 november 1974

Het programma van de vrijdagmiddag omvat drie voordrachten, die handelen over de relatie tussen plaque en cariës en plaque en gingivitis.

Sprak *Dr. J. van Houte* tijdens het Jubileumcongres van de Maatschappij over mogelijke preventieve maatregelen in de toekomst, zoals het gebruik van antibiotica, het gebruik van sealants naast de bescherming van de tand via fluoride, nu zal hij ingaan op het mechanisme van de plaquevorming. Nieuwe inzichten die besproken zullen worden zijn:

1. De selectiviteit van bacteriële aanhechting.
2. De verschillende mechanismen waarvan mondbacteriën zich bedienen om zich aan de tand vast te hechten.
3. Het belang van de bacteriële affiniteit, bacteriële concentratie in het speeksel enz. voor de mate waarin bacteriën zich op de tanden vestigen, zich verspreiden van tand tot tand en van mens tot mens.

Niet alle mondbacteriën vertonen een relatie tot cariësactiviteit. De *Streptococcus mutans* en de *Actinomyces viscosus* blijken bij dierproeven aanleiding te geven tot een verhoogde cariësactiviteit. *Dr. J. D. de Stoppelaar* zal in zijn voordracht dan ook nader ingaan op enkele specifieke eigenschappen van de *Streptococcus mutans*.

Wordt in de tweede voordracht over de relatie van plaque en cariës gesproken, collega *W. H. van Palenstein Helderman* gaat in op de relatie plaque en gingivitis. De gingivitis die wij in vrijwel iedere mond dagelijks kunnen constateren, is waarschijnlijk het gevolg van een slechte mondhygiëne (vooral interdentaal) in combinatie met een toename van het totale aantal bacteriën. Achtergrondinformatie wordt aangedragen om meer inzicht in deze problematiek te krijgen.

Het avondprogramma omvat twee voordrachten van *Prof. Dr. K. H. Rateitschak* uit Basel. In zijn eerste lezing zal hij ingaan op de multicausale etiologie van de parodontitis. Zijn tweede voordracht is getiteld: 'Ziele und Wegen der parodontalen Lokalbehandlung.' Tevens zal *Mejuffrouw I. Veldkamp*, instructrice-mondhygiëniste bij de Opleiding Mondhygiënist aan de Vrije Universiteit, iets vertellen over de praktijk van de preventie.

Zaterdagmorgen zal *Dr. F. von Barteld* (lector R.U. Utrecht) een lezing houden over het onderwerp 'Demineralisatie en remineralisatie'. Dat ontkalking van de harde tandweefsels, geheel overeenkomend met natuurlijke cariës, in vitro is na te bootsen, is reeds lang bekend. Maar dat de soms klinisch waarneembare remineralisatie ook in vitro is na te bootsen, zal slechts aan weinigen bekend zijn.

Prof. Dr. B. Houwink vergelijkt in zijn voordracht het klinische en het polarisatie-microscopische beeld van diverse stadia in het cariësproces. Het kan de clinicus helpen zich te visualiseren wat hij restauratief of preventief (lokale applicatie van fluoride) behandelt. De ochtendvergadering van zaterdag 16 november a.s. zal worden besloten met een voordracht van *Prof. Dr. K. König* getiteld: 'Motivatie tot gezond gedrag'. Aan de hand van longitudinaal, klinisch onderzoek worden voorbeelden van het effect van motivatie uitgelegd.

W. H. A. Steen, secretaris
Ned. Verv. v. Tandartsen.

INTERNATIONAAL

WORLD HEALTH ORGANIZATION

Resolutie van de Executive Board

Tijdens de 53e zitting van de World Health Organization werd onderstaande resolutie aangenomen.

The Executive Board,
Recalling resolutions EB43.R10 and WHA22.30 on the fluoridation of water supplies for the early prevention of dental caries, which is an increasingly prevalent health problem in many parts of the world; and
Recognizing that there are still many countries where this proven public health measure is not used,

1. **recommends** that Member States (a) take early steps to ensure the provision of water fluoridation to communities where practicable: and where not practicable to introduce other methods of using fluorides for the prevention of dental caries; (b) report to the Organization the extent of present programmes and nature of planned activities to achieve these objectives; and

2. *requests the Director-General*

- (a) *to review the current situation on this matter;*
- (b) *to develop a programme within WHO for the promotion of fluoridation of community water supplies and other approved methods for the prevention of dental caries;*
- (c) *to provide continuing support for research on the etiology and prevention of dental caries; and*
- (d) *to report to the Twenty-eighth World Health Assembly in accordance with resolution WHA22.30 and the above.*

*Twelfth meeting, 22 January 1974
EB53/SR/12*

BUITENLAND

GROOT-BRITANNIË

Sir Eric Wilfred Fish †

Op 20 juli jl. overleed in de leeftijd van 80 jaar Sir Eric Wilfred Fish, een generatie terug één van de meest op de voorgrond tredende vertegenwoordigers van het beroep, niet alleen in Engeland, maar ook internationaal.

In de beginperiode van de Eerste Wereldoorlog werd hij tot tandarts bevorderd, voltooide vervolgens zijn studie in de geneeskunde en werd daarna aangesteld als officier bij het Royal Army Medical Corps, in welke hoedanigheid hij in verschillende werelddelen zijn dienstplicht vervulde.

Na de oorlog trad hij toe tot de staf van het Royal Dental Hospital te Londen en verrichtte wetenschappelijk onderzoek aan het John Hampton Hale Research Laboratory. Hier kwam hij in contact met collega's die ook naam zouden maken, zoals H. H. Stones en W. Stewart Ross, maar de grootste invloed oefenden de bacterioloog I. H. Maclean, de fysioloog Sir Charles Lovatt Evans en de pionier op het gebied van de parodontologie, Bernhard Gottlieb op hem uit. Onder hun leiding ging hij zich steeds meer toelegen op de anatomische, fysiologische en pathologische factoren, die ten grondslag liggen aan de normale functies, resp. de ziekelijke veranderingen van het kauwstelsel. Zijn onderzoekingen vonden spoedig erkenning, ook internationaal en groot is het aantal onderscheidingen en prijzen, dat hem toen al ten deel viel. Inmiddels had hij een actief aandeel in het wetenschappelijke verenigingsleven genomen: zo werd hij voorzitter van de sectie Odontologie van de Royal Society of Medicine en later ook vice-voorzitter van de Society zelf. Tevens stond hij aan de wieg van de British Society of Periodontology, waarvan hij de eerste president werd.

Bij dit alle verwaarloosde hij zijn werkzaamheden in de praktijk niet, getuige ook het feit dat hij de tandarts was van de groten der aarde in de periode van de Tweede Wereldoorlog, zoals Sir Winston Churchill, Lord Beaverbrook, Brendan Bracken en vele anderen. Hij was een goed practicus, die zichzelf hoge maatstaven aanlegde.

In 1939 werd Sir Wilfred – zoals hij zich liet noemen – gekozen in de 'Dental Board' van het Verenigd Koninkrijk; in 1944 werd hij daarvan de president. In deze functie beijverde hij zich zeer voor de

verbetering van het onderwijs in de tandheelkunde en voor de bevordering van het wetenschappelijk onderzoek.

Echter ook op het terrein van het internationale verenigingsleven deed men gaarne een beroep op zijn kennis en zijn werkkraft. Door toedoen van W. H. Gilmour, met wie hij in de 'Dental Board' nauw samenwerkte, strekten zijn activiteiten zich tevens uit tot de F.D.I. Hij was van 1931-1936 lid van de Wetenschappelijke Commissie en in later jaren, ten tijde van het XIe Congres te Londen, President van de F.D.I. In 1954 bezocht hij het Jubileumcongres van Genootschap, Vereniging en Maatschappij te Scheveningen, bij welke gelegenheid hij een voordracht hield: 'The Prevention of Parodontal Disease', waarvan de tekst in de november-aflevering 1954 van het Tijdschrift is afgedrukt. Zijn activiteiten voor de F.D.I. brachten hem nauwe vriendschapsbanden met de groten van zijn tijd, zoals Nord, Joachim, Villain, Aguilar en Leatherman.

Geen wonder dat hem talrijke eerbewijzen ten deel zijn gevallen. Genoemd worden hier slechts het erelidmaatschap van de British Dental Association en het Honorary Fellowship van de Royal Society of Medicine. Nederland bleef niet achter: in 1939 benoemde de Nederlandse Vereniging van Tandartsen – toen nog Vereeniging van Nederlandsche Tandartsen – hem tot erelid. De grootste eerbewijzen kwamen later: in 1947 werd hij benoemd tot Commander of the British Empire en in 1954 werd hij in de adelstand verheven.

Uit dit alles moge blijken dat Sir Wilfred over de gehele wereld in hoog aanzien stond. Zijn betekenis voor de tandheelkunde kan ook niet gauw te hoog worden aangeslagen. Dit is mede te danken aan zijn veelzijdigheid. Van zijn jonge jaren af heeft hij getoond een oorspronkelijke geest en een scherp intellect te bezitten. Daarbij kwam een breed georiënteerde belangstelling, die hij tot het laatst toe behield.

Nog in juni van dit jaar gaf hij – terwijl hij wist dat het einde nabij was – in de British Dental Journal uiting aan zijn vaste overtuiging dat voor een goede praktijkvoering een wetenschappelijke fundering essentieel is en hij legde daarbij de nadruk op de betekenis van een goede communicatie tussen wetenschappelijk onderzoeker en practicus, een communicatie waar tot nu toe wel het een en ander aan heeft ontbroken.

Sir Eric Wilfred Fish was een man van visie, moed en begrip. De internationale tandheelkunde verliest in hem een zeer waardig lid. Zijn nagedachtenis zal door allen die hem hebben gekend stellig in hoge ere worden gehouden.

BINNENLAND

PROF. DR. J. JONGBLOED OVERLEDEN

Te Utrecht overleed op 21 juli 1974 de emeritus hoogleraar in de Fysiologie Dr. Jacob Jongbloed. Hij werd 79 jaar. Tot zijn onderwijstaak behoorde ook de scholing van tandheelkundige studenten. Hij was een docent met grote kwaliteiten. Zijn colleges muntten uit door een heldere betoogtrant met exacte formuleringen, waarbij hij er zonder moeite in slaagde steeds zijn gehoor te boeien. Ook zijn Leerboek der Fysiologie voor Tandartsen getuigt van zijn uitmuntende eigenschappen en van zijn groot verantwoordelijkheidsgevoel voor het hem toevertrouwde onderwijs. Zijn wetenschappelijke activiteiten betroffen in belangrijke mate de

luchtvaartgeneeskunde. Dit is niet verwonderlijk, immers aan zijn medische carrière ging er één in de luchtvaart vooraf, die reeds in 1917 begon met het behalen van het internationaal vliegbrevet.

VRIJE UNIVERSITEIT

Aankondiging voordrachten Dr. J. J. Reynolds

Op woensdag 13 november 1974, om 14.00 uur, zal in Collegezaal II in het gebouw van de Faculteit der Geneeskunde van de Vrije Universiteit te Amsterdam (Van der Boechorststraat 7) een tweetal voordrachten worden gehouden door Dr. J. J. Reynolds (Cambridge).

De titels der voordrachten luiden:

1. Relationship between bone, vitamin-D, plasma calcium and other organs. (Aanvang 14.00 uur.)
2. Mechanism of bone formation and mineralisation. (Aanvang 15.00 uur.)

Dr. Reynolds, die momenteel als gastdocent aan de Vrije Universiteit is verbonden, geniet bekendheid door zijn onderzoek naar de fysiologische betekenis van calcium, fosfaat en vitamine D met betrekking tot gemineraliseerd weefsel. Belangstellenden zijn van harte welkom.

FORENSISCHE TANDHEELKUNDE

Oproep

Collega R. A. Kieser (tandheelkundig adviseur van het Ministerie van Justitie) verzoekt alle collegae, die bij voorkomende gelegenheden betrokken zijn of waren bij problemen der forensische tandheelkunde en/of daarin belang stellen – in verband met de oprichting van 'The International Society for Forensic Odonto-Stomatology' in het voorjaar van 1975 te Zürich (Zwitserland) – schriftelijk of telefonisch contact met hem op te nemen. Zijn adres luidt: Utrechtseweg 90-A te Zeist, telefoon 03404: 10661.

TENTOONSTELLING 'GEZONDHEID EN MEDISCHE TECHNIEK'

'Van kunstniet tot pacemaker'

Van de vele medische hulptechnieken, die de laatste eeuw en met name ook de laatste tientallen jaren zijn ontwikkeld, geeft de tentoonstelling 'Gezondheid en medische techniek' in het Rijksmuseum voor de Geschiedenis der Natuurwetenschappen, Steenstraat 1a in Leiden, een interessant beeld. In dat museum is van 11 oktober tot en met 19 januari 1975 de ontwikkeling van kunstniet, röntgenapparatuur, cardiograaf, cystoscoop en pacemaker te zien. De tentoonstelling is samengesteld door G. Gaikhorst, secretaris van het Nederlands Electrotechnisch Comité, in samenwerking met mevrouw M. Houben-Fournier, conservator van de medische afdeling van het Rijksmuseum voor de Geschiedenis der Natuurwetenschappen. Het museum is dagelijks geopend van 10 tot 16 uur. Op zondag van 13 tot 16 uur.

NUMERUS FIXUS STUDIERICHTING TANDHEELKUNDE

Staatssecretaris Dr. G. Klein heeft op grond van de Machtigingswet inschrijving studenten voor het studiejaar 1974/1975 voor tien studierichtingen, waaronder die der tandheelkunde, de aantallen eerstejaarsstudenten vastgesteld. Voor de studierichting tandheelkunde zijn in totaal 448 eerstejaarsstudenten toegelaten. Voor de verschillende universiteiten zijn de volgende aantallen eerstejaarsstudenten vastgesteld:

Rijksuniversiteit Groningen	90,
Rijksuniversiteit Utrecht	108,
Universiteit van Amsterdam	100,
Vrije Universiteit Amsterdam	60,
Katholieke Universiteit Nijmegen	90.

Voor de studierichting tandheelkunde heeft Staatssecretaris Klein de adviezen van de Academische Raad volledig opgevolgd.